

Π.3.2.1 Εκπαιδευτικά σενάρια και μαθησιακές δραστηριότητες,
σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε
30 διδακτικές ώρες ανά τάξη

Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας

Γ΄ Λυκείου

Τίτλος:

«Η υπαρξιακή αγωνία στη μεταπολεμική ποίηση»

ΜΑΡΙΑΝΝΑ ΒΕΝΟΥΤΣΟΥ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Θεσσαλονίκη 2013

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΕΡΓΟΥ

ΠΡΑΞΗ: «Δημιουργία πρωτότυπης μεθοδολογίας εκπαιδευτικών σεναρίων βασισμένων σε ΤΠΕ και δημιουργία εκπαιδευτικών σεναρίων για τα μαθήματα της Ελληνικής Γλώσσας στην Α/βάθμια και Β/βάθμια εκπαίδευση» MIS 296579 (κωδ. 5.175), - ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ ΠΡΑΞΗ, στους άξονες προτεραιότητας 1-2-3 του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση», η οποία συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνικούς πόρους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Ι.Ν. ΚΑΖΑΖΗΣ

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΤΕΟ: Π.3.2.1. *Εκπαιδευτικά σενάκια και μαθησιακές δραστηριότητες, σύμφωνα με συγκεκριμένες προδιαγραφές, που αντιστοιχούν σε 30 διδακτικές ώρες ανά τάξη.*

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ

Υπεύθυνος υπο-ομάδας εργασίας λογοτεχνίας: Βασίλης Βασιλειάδης

ΦΟΡΕΑΣ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ: ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

<http://www.greeklanguage.gr>

Καραμασούνα 1 – Πλατεία Σκρα Τ.Κ. 55 132 Καλαμαριά, Θεσσαλονίκη

Τηλ.: 2310 459101, Φαξ: 2310 459107, e-mail: centre@komvos.edu.gr

A. ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ

Τίτλος

Η υπαρξιακή αγωνία στη μεταπολεμική ποίηση.

Δημιουργός

Μαριάννα Βενούτσου

Διδακτικό αντικείμενο

Νεοελληνική λογοτεχνία

(Προτεινόμενη) Τάξη

Γ΄ Λυκείου

Χρονολογία

Δεκέμβριος 2013

Διδακτική/θεματική ενότητα

—

Διαθεματικό

Όχι

Χρονική διάρκεια

8 ώρες

Χώρος

I. Φυσικός χώρος:

Εντός σχολείου: αίθουσα διδασκαλίας, εργαστήριο πληροφορικής, αίθουσα προβολών.

II. Εικονικός χώρος: ιστολόγιο.

Προϋποθέσεις υλοποίησης για δάσκαλο και μαθητή

Στην παρούσα διδακτική πρόταση οι μαθητές απολαμβάνουν τα οφέλη τόσο της μετωπικής όσο και της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, που για την αξιοποίησή της απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί η εξοικείωση του εκπαιδευτικού και των μαθητών

με την εργασία σε ομάδες. Σε αυτό θα συνέβαλε η διαδικασία διαμόρφωσης ομάδας πριν την έναρξη εφαρμογής του σεναρίου με κριτήρια που θα όριζε ο ίδιος ο εκπαιδευτικός. Μεταξύ των κριτηρίων αυτών θα μπορούσε να είναι το ενδιαφέρον για τη λογοτεχνία γενικότερα και η γνώση συγκεκριμένων προγραμμάτων του Η/Υ όπως είναι το πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου (Word) και το πρόγραμμα δημιουργίας βίντεο (Windows Movie Maker), του λογισμικού παρουσίασης (Powerpoint), του φυλλομετρητή (Internet), των μηχανών αναζήτησης (Google, καθώς και της διαδικασίας ανάρτησης στο ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου (Blog).

Όσον αφορά, τέλος, στην υλικοτεχνική υποδομή του σχολείου, είναι απαραίτητο να υπάρχει εργαστήριο πληροφορικής με έξι τουλάχιστον Η/Υ, αίθουσα προβολών, ένας βιντεοπροβολέας, ένας φορητός Η/Υ και δύο ηχεία.

Εφαρμογή στην τάξη

Το συγκεκριμένο σενάριο είναι πρόταση διδασκαλίας.

Το σενάριο στηρίζεται

—

Το σενάριο αντλεί

—

B. ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ/ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Στο σενάριο αυτό οι μαθητές της Γ΄ τάξης αναλαμβάνουν να μελετήσουν είτε ατομικά, είτε ομαδικά, συγκεκριμένα ποιητικά κείμενα που ανθολογούνται στο σχολικό εγχειρίδιο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γενικής παιδείας της Γ΄ Λυκείου.

Τα ποιήματα που έχουν επιλεγεί ανήκουν σε ποιητές της πρώτης και κυρίως της δεύτερης μεταπολεμικής γενιάς, αλλά και της γενιάς της δεκαετίας του '70 και κινούνται, άλλα περισσότερο και άλλα λιγότερο, γύρω από έναν κοινό θεματικό άξονα: τον υπαρξιακό προβληματισμό που εκφράζουν οι δημιουργοί τους, το άγχος της μοναξιάς, το σκηνικό της φθοράς, τον παραλογισμό της καθημερινότητας, αλλά

και «τον προαιώνιο αγώνα του ανθρώπου να προσδιορίσει την παρουσία του και τον προορισμό του στη ζωή» ([Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Γενικού Λυκείου. Βιβλίο Καθηγητή 2008: 220](#)).

Οι μαθητές καλούνται, αφού μελετήσουν τα ποιήματα που τους δίδονται, να εντοπίσουν το υπαρξιακό περιεχόμενό τους, να σχολιάσουν τι απασχολεί κάθε φορά τον ποιητή ή την ποιήτρια και κατά πόσο αυτός ο υπαρξιακός προβληματισμός είναι εύκολα αντιληπτός με την πρώτη ανάγνωση ή είναι κεκαλυμμένος, «υποτασσόμενος» σε ορισμένα λογοτεχνικά ρεύματα, όπως αυτά του υπερρεαλισμού ή του συμβολισμού. Επιπλέον, οι μαθητές είτε ατομικά είτε ως ομάδες εξετάζουν τις γλωσσικές επιλογές, τα εκφραστικά μέσα που χρησιμοποιούν κάθε φορά οι ποιητές για να εκφράσουν την υπαρξιακή τους αγωνία.

Κατά τις πρώτες ώρες, μάλιστα, του σεναρίου, πριν την ανάγνωση των κειμένων, οι μαθητές θα γνωρίσουν πως η υπαρξιακή αγωνία αποτελεί θεματικό άξονα και άλλων μορφών τέχνης, πλην της ποίησης, όχι μόνο στη σύγχρονη εποχή, αλλά και πολύ παλαιότερα, καθιστώντας το θέμα αυτό τρόπον τινά διαχρονικό. Τέλος, μέσα από συγκεκριμένες δραστηριότητες, γίνεται κατανοητό από τους μαθητές πως ο προβληματισμός αυτός και η μελαγχολική διάθεση της υπαρξιακής μεταπολεμικής ποίησης έχει αντλήσει στοιχεία από τη γραφή του Καρυωτάκη.

Γ. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σύλληψη και θεωρητικό πλαίσιο

Η παρούσα πρόταση διδασκαλίας έχει ως στόχο οι μαθητές να γνωρίσουν, να κατανοήσουν τον υπαρξιακό προβληματισμό της μεταπολεμικής και σύγχρονης ποίησης, να εντοπίσουν τα αίτιά του, να σχολιάσουν τη στάση των ποιητών απέναντι στη ζωή, τον ρόλο ή τον προορισμό του ανθρώπου σε αυτή, να κατανοήσουν το άγχος της μοναξιάς που γίνεται πιο έντονο στη μεταπολεμική περίοδο, λόγω της αστικοποίησης της ζωής, η οποία και δημιουργεί νέα δεδομένα στην καθημερινότητα του ανθρώπου. Ταυτόχρονα, θα είναι οι μαθητές σε θέση να σχολιάσουν πώς αυτή η

υπαρξιακή αγωνία αποτυπώνεται μέσα από την ποίηση, με ποιους εκφραστικούς, με ποιες γλωσσικές επιλογές ή λογοτεχνικά ρεύματα.

Η επιλογή κειμένων είναι τέτοια που δεν περιορίζεται μόνο στην πρώτη ή τη δεύτερη μεταπολεμική γενιά, αλλά επεκτείνεται και στην ποίηση της δεκαετίας του '70, έτσι ώστε οι μαθητές να σχηματίσουν όσο το δυνατόν καλύτερη εικόνα για το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων που θα μελετήσουν και να αντιληφθούν πως ο άνθρωπος, σε οποιαδήποτε εποχή κι αν ζει και οποιαδήποτε κατάσταση κι αν βιώνει, πάντοτε αναζητά απαντήσεις σε υπαρξιακά ερωτήματα.

Στην παραπάνω κατάκτηση θα συμβάλει αφενός η μετωπική διδασκαλία, η οποία θα στηρίζεται στην ερμηνευτική μέθοδο, κάνοντας χρήση του διδακτικού διαλόγου και των ερωταπαντήσεων και αφετέρου η ομαδοσυνεργατική διδασκαλία, με την οποία επιτυγχάνεται η πολύτιμη ανταλλαγή απόψεων, η διαμόρφωση κλίματος οικειότητας και συνεργασίας.

Επιπλέον, η ένταξη στην εκπαιδευτική διαδικασία των εφαρμογών του Η/Υ καθιστά το μάθημα πιο ελκυστικό και οι μαθητές έρχονται σε επαφή με τους «νέους γραμματισμούς».

Τέλος, σκοπός του σεναρίου είναι ο μαθητής να μην γίνει απλώς δέκτης γνώσεων και στάσεων ζωής, αλλά να μάθει να ερευνά, να δημιουργεί, να συμμετέχει, να ασκεί κριτική, συγκρίνοντας τις απόψεις και το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων που θα μελετήσει με τις δικές του αντιλήψεις, απόψεις και τον δικό του αξιακό κόσμο. Άλλωστε, οι μαθητές βρίσκονται στην εφηβεία και ενδέχεται να έχουν και υπαρξιακούς προβληματισμούς, ίδιους ή διαφορετικούς σε σχέση με εκείνους που εκφράζονται στα ποιήματα που θα διαβάσουν.

Α. ΣΚΕΠΤΙΚΟ-ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΥΝΔΥΑΣΜΟΣ ΤΟΥΣ

Γνώσεις για τον κόσμο, αξίες, πεποιθήσεις, πρότυπα, στάσεις ζωής

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να συνειδητοποιήσουν πως θέματα που σχετίζονται με τον αγώνα του ανθρώπου να ορίσει την παρουσία του στη ζωή και στον κόσμο, το δράμα της μοναξιάς, η εξάρτηση του ανθρώπου από παράγοντες που βρίσκονται πάνω από τις δικές του δυνάμεις, όπως η τύχη κλπ., μπορούν να χαρακτηριστούν ως υπαρξιακά.
- Να κατανοήσουν πως είναι πολλοί οι υπαρξιακοί προβληματισμοί που απασχολούν τον άνθρωπο, ο οποίος διαμορφώνει συγκεκριμένες στάσεις ζωής, που κυμαίνονται από τον απλό προβληματισμό και την εσωτερική, προσωπική ενδοσκόπηση έως και τον φόβο.
- Να καταλάβουν πως αρκετά υπαρξιακά ερωτήματα απασχόλησαν στο παρελθόν και συνεχίζουν να απασχολούν τον άνθρωπο (ανεξάρτητα από την εποχή κατά την οποία διατυπώθηκαν), κάτι το οποίο φανερώνει τη διαχρονικότητά τους.
- Να συνειδητοποιήσουν πως η τέχνη (π.χ. θέατρο, λογοτεχνία, ζωγραφική) αποτελεί μέσο έκφρασης των προβληματισμών του ανθρώπου και επομένως οι υπαρξιακοί του προβληματισμοί αποτυπώνονται μέσα από αυτή.

Γνώσεις για τη γλώσσα/λογοτεχνία

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να γνωρίσουν πως η μεταπολεμική λογοτεχνία δεν είναι μόνο κοινωνική-αντιστασιακή, επηρεαζόμενη από τις μνήμες της Κατοχής και του εμφυλίου πολέμου, αλλά και υπαρξιακή (που αποτυπώνει τους κυριότερους υπαρξιακούς προβληματισμούς του ανθρώπου).
- Να γνωρίσουν ορισμένους από τους ποιητές της μεταπολεμικής λογοτεχνίας που έγραψαν υπαρξιακή ποίηση.
- Να εντοπίσουν, μέσα από τη μελέτη μεταπολεμικών ποιημάτων, πώς αναδεικνύεται ποιητικά η υπαρξιακή αγωνία, δηλαδή μέσω ποιων λεκτικών

επιλογών των ποιητών, ποιων εκφραστικών τρόπων ή λογοτεχνικών ρευμάτων (συμβολισμού, υπερρεαλισμού), μορφικών ή όχι δεσμεύσεων κλπ.

- Να διερευνήσουν κατά πόσο η διάχυτη μελαγχολία, που πολλές φορές είναι σύμφυτη με το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιητικών κειμένων της μεταπολεμικής λογοτεχνίας, αποτελεί γόνιμη επιρροή της ποιητικής γραφής του Καρυωτάκη.

Γραμματισμοί

Με τη διδασκαλία του σεναρίου επιδιώκουμε οι μαθητές και οι μαθήτριες:

- Να μπορούν να εντοπίσουν, ως ικανοί αναγνώστες, ένα ποιητικό κείμενο με υπαρξιακό περιεχόμενο.
- Να σχολιάζουν την επιλογή εκφραστικών τρόπων, λογοτεχνικών ρευμάτων ή λεξιλογίου από τον ποιητή και την συμβολή των παραπάνω στην ανάδειξη του υπαρξιακού περιεχομένου των ποιημάτων.
- Να είναι σε θέση να συγκρίνουν ως προς τη μελαγχολική διάθεση την ποίηση του Καρυωτάκη με αυτήν των μετέπειτα μεταπολεμικών ποιητών και να εντοπίζουν τα κοινά τους χαρακτηριστικά.
- Να εξοικειωθούν με την αναζήτηση και σωστή αξιοποίηση πληροφοριών μέσω του διαδικτύου (π.χ. [Ανεμόσκαλα](#)), με προγράμματα δημιουργίας πολυτροπικών κειμένων (π.χ. Windows Movie Maker), αλλά και με το ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου, στο οποίο θα αναρτούν τις εργασίες τους και το οποίο θα αποτελεί ένα από τα βασικά εργαλεία ανατροφοδότησης. (νέοι γραμματισμοί)

Διδακτικές πρακτικές

Η παρούσα πρόταση διδασκαλίας αξιοποιεί τόσο τη μετωπική όσο και την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας. Το σενάριο αξιοποιεί την εργασία σε ομάδες με σκοπό την ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των μελών και συνεπώς την επίτευξη κλίματος οικειότητας και συνεργασίας. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού, κατά τη διάρκεια

της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, είναι κυρίως καθοδηγητικός και συμβουλευτικός. Μπορεί, όμως, να επέμβει, κατευθύνοντας τους μαθητές ή θέτοντας ερωτήματα και επιλύοντας απορίες τους, όταν εκείνοι του το ζητήσουν. Με αυτόν τον τρόπο, σε συνδυασμό με τη διακριτική παρουσία του δασκάλου, αναμένεται να αναπτυχθεί, μεταξύ άλλων, και η αυτενέργεια των μαθητών.

Από την άλλη, ο εκπαιδευτικός με τη μετωπική διδασκαλία προσπαθεί να παρακινήσει και να ενθαρρύνει τους μαθητές, τους καθοδηγεί διακριτικά, δημιουργεί τις συνθήκες εκείνες που είναι απαραίτητες για να κεντρίσει το ενδιαφέρον τους, επιζητώντας, μέσω του διδακτικού διαλόγου, τις απόψεις τους και τη δική τους στάση απέναντι στο προς μελέτη θέμα και επιδιώκοντας, με αυτόν τον τρόπο, την ενεργή συμμετοχή τους. Επιπλέον, με τη μετωπική μέθοδο διδασκαλίας οι μαθητές ειδικά στην α' φάση της παρούσας διδακτικής πρότασης έχουν την καθοδήγηση εκείνη που είναι απαραίτητη, ώστε να εισαχθούν πιο ομαλά στο θέμα του σεναρίου και να κατανοήσουν καλύτερα ορισμένους από τους στόχους του.

Τέλος, η ανακαλυπτική-διερευνητική μάθηση, μέσω της ερμηνείας των ποιητικών κειμένων και της αναζήτησης, κριτικής επιλογής και αξιοποίησης πληροφοριών μέσω του διαδικτύου, σε συνδυασμό με τη δυνατότητα αυτενέργειας των μαθητών, προσθέτουν στο σενάριο μια επιπλέον διδακτική αξία. Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές ερευνώντας μόνοι τους και αναζητώντας πληροφορίες για τις διάφορες δραστηριότητες που προτείνει το σενάριο θα μπορέσουν να συμμετάσχουν σε αυτό ενεργά αναλαμβάνοντας πρωτοβουλίες και να κατανοήσουν πως η έρευνα αποτελεί βασική προϋπόθεση του τελικού συνεργατικού τους κειμένου.

Ε. ΛΕΠΤΟΜΕΡΗΣ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Αφετηρία

Το θέμα του εν λόγω σεναρίου επιλέχθηκε λόγω του ενδιαφέροντος που παρουσιάζει η μελέτη ποιημάτων που έχουν ένα υπαρξιακό υπόβαθρο και περιεχόμενο, δεδομένου ότι πολλές φορές ο καθένας από εμάς έχει έρθει αντιμέτωπος με υπαρξιακά

ερωτήματα και προβληματισμούς, πολλοί από τους οποίους σχετίζονται με αέναα ερωτήματα, ενώ άλλα εμφανίζονται μέσα σε συγκεκριμένες συνθήκες της κοινωνίας στην οποία ζούμε.

Επιπλέον, οι υπαρξιακοί προβληματισμοί συνάδουν με την εφηβική ηλικία, στην οποία βρίσκονται οι μαθητές της Γ΄ Λυκείου, κατά τη διάρκεια της οποίας, ως αναπτυσσόμενες προσωπικότητες, αναζητούν την απόκτηση της ταυτότητας του Εγώ, θέτοντας ερωτήματα στους εαυτούς τους, σχετικά με τον ρόλο τους στη κοινωνία και στον κόσμο γενικότερα. Έτσι, αναμένεται κάποιοι μαθητές, ενδεχομένως αρκετοί, να δείξουν ενδιαφέρον για το θέμα της παρούσας διδακτικής πρότασης, καθώς θα είναι σε θέση να συγκρίνουν τους δικούς τους υπαρξιακούς προβληματισμούς με εκείνους που εκφράζονται από τους μεταπολεμικούς ποιητές, εκφράζοντας προσωπικές απόψεις, ερωτήματα ή αναφερόμενοι σε δικά τους βιώματα.

Σύνδεση με τα ισχύοντα στο σχολείο

Στο σχολικό εγχειρίδιο της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γενικής παιδείας της Γ΄ Λυκείου ανθολογούνται κείμενα της μεταπολεμικής και σύγχρονης λογοτεχνίας. Στο εισαγωγικό σημείωμα του βιβλίου που αφορά στην ποίηση (σ.10) αναφέρεται πως ορισμένοι ποιητές έγραψαν ποίηση που δεν εντάσσεται σε αυτό που ονομάζουμε κοινωνική-αντιστασιακή ποίηση, επηρεαζόμενοι από τα ιστορικά γεγονότα που προηγήθηκαν, αλλά ποίηση καθαρά υπαρξιακή.

Το θέμα του σεναρίου, λοιπόν, αλλά και η επιλογή κειμένων που το αναδεικνύουν, συνδέονται άμεσα με τη λεγόμενη υπαρξιακή ποίηση. Οι μαθητές μελετώντας τα ποιητικά κείμενα που τους δίδονται μπορούν να γνωρίσουν αυτό που ονομάζεται υπαρξιακή ποίηση, τους ποιητές εκπροσώπους της και τους υπαρξιακούς προβληματισμούς τους. Στόχος είναι οι μαθητές να παρατηρήσουν, να διερευνήσουν το υπαρξιακό περιεχόμενο των προς μελέτη ποιημάτων, να ανταλλάξουν απόψεις, να αναρωτηθούν για τα αίτια των υπαρξιακών αναζητήσεων των ποιητών και να τα συνδέσουν με τις ενδεχόμενες δικές τους απορίες ή υπαρξιακές αναζητήσεις.

Αξιοποίηση των ΤΠΕ

Το σενάριο στηρίζεται στην αξιοποίηση των Νέων Τεχνολογιών. Οι μαθητές, μέσω της εξοικείωσης με τα ανοικτά περιβάλλοντα μάθησης, της σωστής επιλογής πληροφοριών από το διαδίκτυο, της ικανότητας παραγωγής γραπτού λόγου μέσω του περιβάλλοντος του επεξεργαστή κειμένου ή του λογισμικού παρουσίασης (Word, Powerpoint), αλλά και της αξιοποίησης των πολυμέσων (π.χ φωτοαφήγηση, βίντεο) μπορούν να οδηγηθούν αφενός στην αισθητική απόλαυση των ποιητικών κειμένων που θα μελετήσουν και αφετέρου στην ερμηνευτική προσέγγισή τους, κάτι που θα επιτευχθεί με τη δημιουργική αξιοποίηση των ΤΠΕ. Οι Νέες Τεχνολογίες, άλλωστε, προσφέρουν ανεξάντλητες δυνατότητες επικοινωνίας και γνώσεις και μπορούν να λειτουργήσουν επικουρικά κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας (Παντζαρέλας Π. 2012: 10).

Πιο συγκεκριμένα, στο σενάριο προτείνεται αφενός η αξιοποίηση των [συμφραστικών πινάκων λέξεων για μείζονες νεοέλληνες ποιητές](#), με σκοπό την άσκηση της κριτικής σκέψης των μαθητών και την εξοικείωση με τη συγκεκριμένη δυνατότητα, και αφετέρου το πρόγραμμα Windows Movie Maker, με στόχο τη δημιουργία πολυτροπικών κειμένων, η οποία αναμένεται να προκαλέσει το ενδιαφέρον των παιδιών.

Επιπλέον, το ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου, λειτουργεί ως εικονικός χώρος συνάντησης, συνεργασίας, ανταλλαγής απόψεων και ανατροφοδότησης, γεγονός που προσδίδει στην παρούσα διδακτική πρόταση επιπρόσθετη διδακτική αξία.

Κείμενα

Λογοτεχνικά κείμενα σχολικών εγχειριδίων

ΚΝΑ Γ' Λυκείου:

Τάσος Δενέγρης, [«Οι κατάσκοποι»](#)

Κική Δημουλά, [«Άωρα και παράωρα»](#)

Βασίλης Καραβίτης, [«Το άπιαστο πρόπό»](#)

Γιώργος Μαρκόπουλος, [«14 Ε.Μ., 49 ετών»](#)

Κώστας Μόντης, [«Νύχτες»](#)

Κώστας Στεργιόπουλος, [«Ο άγνωστος»](#)

Κείμενα άλλων σχολικών βιβλίων:

ΚΝΑ Β' Λυκείου

Σοφοκλής, [«Οιδίπους Τύραννος»](#) (Εξοδος: στ. 2251-2260)

Λογοτεχνικά κείμενα εκτός σχολικών εγχειριδίων

Όλγα Βότση, [«Οι σκισμένες Λουρίδες»](#) από τη συλλογή *Οι σκάλες* (1976). Στο *Τα Ποιήματα 1976-1988*. Αθήνα: Εκδόσεις των Φίλων, 1991.

Υποστηρικτικό υλικό

Ηχητικό αρχείο

[Ο άνθρωπος με το λουλούδι στο στόμα](#) [μονόπρακτο του Λουίτζι Πιραντέλλο, από το βιβλίο-CD: «Ο Γιώργος Μιχαλακόπουλος ερμηνεύει Καμπανέλλη-Πιραντέλλο-Τσέχωφ» (2008) [πηγή: www.youtube.com].

Ιστοσελίδες

www.nationalgallery.gr : Εθνική πινακοθήκη, Μουσείο Αλέξανδρου Σούτζου, Ίδρυμα Ευριπίδη Κουτλίδη.

www.pinakothek.de: Πινακοθήκη του Μονάχου.

www.munchmuseet.no: Μουσείο Μουνκ.

Διδακτική πορεία/στάδια/φάσεις

Α΄ φάση (2 ώρες):

1^η ώρα. Σχολική τάξη.

Ο στόχος της 1^{ης} ώρας της Α΄ φάσης είναι διττός και αφορά αφενός στην ενημέρωση των μαθητών για το θέμα του σεναρίου, με το οποίο θα ασχοληθούν καθ' όλη τη διάρκειά του και αφετέρου στην πρόκληση του ενδιαφέροντός τους. Ο τελευταίος στόχος αποτελεί στοίχημα και πρόκληση για τους μαθητές της Γ΄ Λυκείου, οι οποίοι συνήθως επιδεικνύουν μειωμένο ενδιαφέρον για τα μαθήματα Γενικής Παιδείας.

Για τον παραπάνω ακριβώς λόγο, ο εκπαιδευτικός, θέλοντας να κεντρίσει το ενδιαφέρον των μαθητών του, ξεκινά ολιγόλεπτη συζήτηση (10 λεπτών περίπου) στην τάξη σχετικά με τις αγωνίες που έχουν οι μαθητές ως έφηβοι και ως νέοι που σε λίγο καιρό, αποφοιτώντας από τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, θα ενταχθούν στους κόλπους της κοινωνίας.

Η συζήτηση αναμένεται ότι θα προκαλέσει το ενδιαφέρον των παιδιών, τα οποία, εφόσον βρίσκονται στην τελευταία τάξη του Λυκείου, τα απασχολούν πολλά θέματα και κυρίως τα σχετικά με τη συνέχιση των σπουδών τους και την επαγγελματική τους αποκατάσταση. Εδώ χρειάζεται να προσέξει ο εκπαιδευτικός, ώστε να μην πλατειάσει η συζήτηση προς την παραπάνω κατεύθυνση. Μπορεί, εναλλακτικά, αν δεν έχει ήδη ακουστεί από κάποιους μαθητές ένας άλλος προβληματισμός, να κατευθύνει τη συζήτηση προς τα γενικότερα υπαρξιακά προβλήματα του ανθρώπου ή τους υπαρξιακούς προβληματισμούς που σίγουρα αφορούν και στους νέους, οι οποίοι ευρισκόμενοι στην εφηβεία, είτε έχουν διαμορφώσει είτε διαμορφώνουν την ταυτότητα του Εγώ, προσπαθώντας να βρουν τον ρόλο τους μέσα στο κοινωνικό σύνολο (Παρασκευόπουλος 1985: 166-167).

Ο εκπαιδευτικός, λοιπόν, αξιοποιώντας τη μετωπική διδασκαλία, μπορεί να απευθύνει ένα ερώτημα στην ολομέλεια της τάξης, προκειμένου η συζήτηση να γίνει πιο στοχευμένη και να περιοριστεί σε ένα καθαρά υπαρξιακό περιεχόμενο: *Σίγουρα*

το ενδιαφέρον σας μονοπολεί η επίδοσή σας στις πανελλήνιες εξετάσεις, οι σπουδές και η επαγγελματική σας αποκατάσταση, αλλά μήπως υπάρχουν και κάποια άλλα ερωτήματα, υπαρξιακά, που σας απασχολούν, όπως το θέμα του ρόλου σας στη ζωή και στην κοινωνία, το βίωμα της μοναξιάς, ο παραλογισμός της καθημερινότητας κλπ.;

Οι μαθητές (τουλάχιστον στην πλειοψηφία τους) μάλλον θα βρουν ενδιαφέρουσα τη συζήτηση, στην οποία και θα πάρουν μέρος. Καλό είναι ο εκπαιδευτικός να σημειώνει στον πίνακα της τάξης τις απαντήσεις, που αφορούν στους υπαρξιακούς προβληματισμούς των μαθητών, υπογραμμίζοντας τις ενδεχόμενες κοινές απαντήσεις. Κάτι τέτοιο είναι σημαντικό, καθώς στους μαθητές θα δημιουργηθεί η αίσθηση πως οι ίδιες υπαρξιακές ανησυχίες απασχολούν και άλλους συμμαθητές τους, κάτι που θα συντελέσει στην επισφράγιση του κλίματος οικειότητας μεταξύ τους.

Μετά το τέλος της συζήτησης, στόχος είναι οι μαθητές να προσεγγίσουν την υπαρξιακή αγωνία μέσα από διάφορες μορφές τέχνης, ξεκινώντας από το θέατρο και μάλιστα την αρχαία τραγωδία. Η μέθοδος διδασκαλίας που θα ακολουθηθεί είναι, όπως και στην αρχή της διδακτικής ώρας, η μετωπική.

Δίδεται, λοιπόν, στους μαθητές μία φωτοτυπία των στίχων 2251-2260 της τραγωδίας του Σοφοκλή [«Οιδίπους Τύραννος»](#), που αποτελούν και τους καταληκτικούς στίχους της εξόδου του έργου. Ακολουθεί η ανάγνωση των παραπάνω στίχων από τον εκπαιδευτικό ή από κάποιον μαθητή μεγαλοφώνως στην τάξη και έπειτα ζητείται από τα παιδιά να εντοπίσουν το πιθανό υπαρξιακό περιεχόμενο των στίχων που αναγνώστηκαν. Ακούγονται οι απαντήσεις των μαθητών, ενώ μπορεί ο εκπαιδευτικός να γράψει στον πίνακα τη χαρακτηριστική φράση, η οποία είναι σχετική με το τέλος της τραγωδίας και έχει καταστεί ένα είδος ρητού, γνωμικού «μηδένα πρό τοῦ τέλους μακάριζε». Έτσι, οι μαθητές θα συγκεκριμενοποιήσουν τις απαντήσεις τους και θα προβληματιστούν για τον ρόλο της τύχης, της μοίρας, του πεπρωμένου στη ζωή του ανθρώπου, άρα και τη δική τους. Θα σκεφθούν κατά πόσο, δηλαδή, ο άνθρωπος είναι υπεύθυνος μόνος του να ορίζει τη μοίρα του ή είναι έρμαιο

άλλων παραγόντων, όπως αυτού της τύχης. Ταυτόχρονα, θα αναλογισθούν πώς η τέχνη και στη συγκεκριμένη περίπτωση το αρχαίο θέατρο αποτελεί μέσο και τρόπο έκφρασης τέτοιων προβληματισμών. Η εξέταση και ο προβληματισμός πάνω στο παραπάνω θέμα που έχει υπαρξιακό περιεχόμενο προτείνεται να διαρκέσει περίπου 15 λεπτά.

Τα τελευταία 20 λεπτά της ώρας δίδεται στους μαθητές ένα φύλλο εργασίας. Προτιμάται σε αυτήν τη φάση οι μαθητές να εργαστούν ατομικά, προκειμένου να επιτευχθεί η ατομική αξιολόγηση, πριν την εργασία σε ομάδες, κάτι που θα συμβεί στην πορεία του σεναρίου. Το φύλλο εργασίας δεν θα περιέχει τίποτα περισσότερο παρά τον τίτλο «υπαρξιακοί προβληματισμοί», κάτω από τον οποίο θα υπάρχουν κουκίδες (bullets), στις οποίες οι μαθητές θα συμπληρώσουν ποιο είναι εκείνο ή εκείνα τα υπαρξιακά ερωτήματα που τους κινούν το ενδιαφέρον περισσότερο ή τους απασχολούν. Αναμένεται πως η όλη διαδικασία θα διαρκέσει μόλις λίγα λεπτά και, επομένως, μέχρι τη λήξη της διδακτικής ώρας, θα υπάρξει διαθέσιμος χρόνος, προκειμένου στην τάξη να ακουστούν οι απόψεις των μαθητών σχετικά με την παραπάνω δραστηριότητα, να σχηματιστεί μια πρώτη εντύπωση για τον όρο «υπαρξιακός προβληματισμός και αγωνία», αλλά και για το περιεχόμενο που δίνει κάθε μαθητής στον όρο αυτό.

2^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

Τη 2^η ώρα του σεναρίου οι μαθητές μεταβαίνουν στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, όπου χωρίζονται σε ομάδες, χρησιμοποιώντας συνολικά έξι Η/Υ, έναν για κάθε ομάδα. Τους τονίζετε, όμως, πως ομαδοσυνεργατικά θα εργαστούν στο β' μισό της ώρας, καθώς στην αρχή η μέθοδος διδασκαλίας θα είναι η μετωπική. Αρχικώς, λοιπόν, μαθητές και εκπαιδευτικός μπορούν να ανακαλέσουν στη μνήμη τους όσα ειώθηκαν κατά την προηγούμενη ώρα σχετικά με την υπαρξιακή αγωνία των ανθρώπων και πώς αυτή μπορεί να εκφραστεί μέσα από την τέχνη και μάλιστα το θέατρο, κάτι το οποίο συζητήθηκε μέσω της εξέτασης των καταληκτικών στίχων της

τραγωδίας [«Οιδίπους Τύραννος»](#) του Σοφοκλή. Με αυτόν τον τρόπο, θα προετοιμαστεί το έδαφος ώστε, οι μαθητές να εξετάσουν τον τρόπο έκφρασης των υπαρξιακών προβληματισμών μέσω μιας άλλης μορφής τέχνης και συγκεκριμένα της ζωγραφικής.

Ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιώντας έναν φορητό Η/Υ ή εναλλακτικά κάποιον από τους Η/Υ του εργαστηρίου, έχοντας σύνδεση στο διαδίκτυο και τη βοήθεια ενός βιντεοπροβολέα παρουσιάζει ζωγραφικούς πίνακες του Νορβηγού ζωγράφου Εντ. Μουνκ. Η παρουσίαση αυτή θα γίνει μέσω της ιστοσελίδας του [μουσείου Μουνκ](#) στο Όσλο της Νορβηγίας. Οι μαθητές θα δουν διάφορες φωτογραφίες, μεταξύ των οποίων και ενός γνωστού πίνακα που ονομάζεται «Η κραυγή». Καλούνται, λοιπόν, από τους πίνακες αυτούς να εντοπίσουν σε ποιον αποτυπώνεται η αντίδραση του ανθρώπου σε μια ενδεχόμενη υπαρξιακή αγωνία.

Σε αυτό το σημείο ο εκπαιδευτικός μπορεί να θέσει στην ολομέλεια της τάξης το εξής ερώτημα: *Από τους ζωγραφικούς πίνακες του Νορβηγού ζωγράφου Εντ. Μουνκ που τώρα παρακολουθείτε ποιος από όλους νομίζετε πως αποτυπώνει την υπαρξιακή αγωνία του ανθρώπου; Πρόκειται για έναν γνωστό πίνακα που ενδεχομένως να έχετε δει πως αποτελεί την εικονογράφηση ορισμένων σχολικών βιβλίων. Ποια είναι τα σχόλιά σας σχετικά με τον πίνακα; Ποια υπαρξιακή αγωνία θα μπορούσε να εκφράζει και ποια συναισθήματα σας προκαλεί;*

Αναμένεται πως οι μαθητές εύκολα θα εντοπίσουν τον ζωγραφικό πίνακα «Η κραυγή». Ακολουθεί ολιγόλεπτη συζήτηση στην τάξη, κατά τη διάρκεια της οποίας απαντώνται τα ερωτήματα που ετέθησαν παραπάνω από τον εκπαιδευτικό. Σκοπός είναι οι μαθητές να συνειδητοποιήσουν πως οι υπαρξιακοί προβληματισμοί δεν έχουν όρια, αφού μπορούν να απασχολούν όλους τους ανθρώπους ανεξάρτητα από τον χρόνο και την εποχή, αλλά και τον τόπο στον οποίο ζουν. Αυτή τη διαχρονικότητα θα την καταλάβουν καλύτερα αν τεθεί συντόμως και ένα τελευταίο ερώτημα: *Είδαμε κατά την προηγούμενη διδακτική ώρα το υπαρξιακό περιεχόμενο των στίχων του αρχαίου έλληνα ποιητή Σοφοκλή και τώρα παρατηρήσαμε τους ζωγραφικούς πίνακες*

του Έντβαρτ Μουνκ (1863-1944), μεταξύ των οποίων την «Κραυγή». Πιστεύετε πως η υπαρξιακή αγωνία του ανθρώπου καθορίζεται απόλυτα από την εποχή και τον τόπο που ζει ο καθένας ή παρουσιάζει μια καθολικότητα και γιατί, κατά τη γνώμη σας; Δίνονται 3-4 λεπτά προκειμένου να ακουστούν οι απόψεις των μαθητών σχετικά με αυτό το τελευταίο ερώτημα.

Τα τελευταία 15 περίπου λεπτά της ώρας, οι μαθητές εργάζονται ομαδοσυνεργατικά. Κάθε ομάδα χρησιμοποιεί και από έναν Η/Υ. Πρέπει εδώ να επισημανθεί πως σε μία εισαγωγική ώρα πριν από την έναρξη εφαρμογής του σεναρίου έχει υπάρξει μέριμνα ώστε να εξοικειωθούν οι μαθητές με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας και να ορίσουν μεταξύ τους ρόλους, δηλαδή του συντονιστή της ομάδας, του δακτυλογράφου κλπ. Επίσης, τους έχει τονιστεί να διατηρούν ατομικό και ομαδικό φάκελο, προκειμένου (κατά τη διάρκεια του σεναρίου) να συγκεντρώνουν εκεί τυχόν χειρόγραφες εργασίες.

Οι μαθητές, λοιπόν, καλούνται αυτά τα τελευταία λεπτά της ώρας να περιηγηθούν στις ιστοσελίδες της [Εθνικής Πινακοθήκης](#) και της [πινακοθήκης του Μονάχου](#) και να βρουν ζωγραφικούς πίνακες και άλλων ζωγράφων, Ελλήνων και μη, που, κατά τη γνώμη τους, θα μπορούσαν να εκφράζουν έναν υπαρξιακό προβληματισμό. Αποθηκεύουν, τέλος, τους ζωγραφικούς πίνακες που εντόπισαν στους σταθμούς εργασίας τους ή σε κάποιο άλλο φορητό μέσο αποθήκευσης (USB), προκειμένου να χρησιμοποιήσουν το υλικό αυτό σε μία από τις επόμενες ώρες του σεναρίου. Τους τονίζεται πως καλό είναι να επιλέξουν πίνακες με ένα υπαρξιακό θέμα το οποίο τους εκφράζει ή τους απασχολεί, προκειμένου να τους αξιοποιήσουν στη συνέχεια. Σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι αφενός η εξοικείωση των μαθητών με την περιήγηση σε ιστοσελίδες σχετικές με κάθε μορφή τέχνης, όπως η ζωγραφική, και αφετέρου η άσκηση της κριτικής σκέψης και ικανότητάς τους, προκειμένου να μπορούν να εντοπίζουν, να προσλαμβάνουν και να ερμηνεύουν από τη δική τους οπτική γωνία ένα έργο τέχνης.

Στο τέλος της προαναγνωστικής φάσης προτείνεται η συμπλήρωση ενός πίνακα από τους μαθητές, στο σπίτι ή εντός της σχολικής τάξης, αν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος, ο οποίος μετά τη συμπλήρωσή του θα μπει στον ατομικό τους φάκελο και θα μπορούσε να περιλαμβάνει τα εξής ερωτήματα-κριτήρια, τα οποία οι μαθητές αξιολογούν:

ΕΡΩΤΗΜΑ-ΚΡΙΤΗΡΙΟ	ΠΟΛΥ	ΛΙΓΟ	ΚΑΘΟΛΟΥ
1. Έγινε κατανοητό το θέμα του σεναρίου που θα διδαχθούμε;			
2. Μετά το τέλος της α' φάσης προκλήθηκε το ενδιαφέρον σας για τη συνέχεια;			
3. Η χρήση των Νέων Τεχνολογιών έκαναν, κατά τη γνώμη σας, το μάθημα πιο ενδιαφέρον και ελκυστικό;			
4. Ήταν σαφείς οι οδηγίες που σας δόθηκαν κατά τη διάρκεια της α' φάσης από τον εκπαιδευτικό;			

Β' φάση (4 ώρες)

Στη β' φάση, η μέθοδος διδασκαλίας είναι κυρίως η ομαδοσυνεργατική. Οι μαθητές ως ομάδες, έξι στον αριθμό, όπως ακριβώς και κατά την προαναγνωστική φάση, ασχολούνται με τις δραστηριότητες των φύλλων εργασίας που τους διανέμονται.

Πιο συγκεκριμένα, αναθέτουμε στις ομάδες για ανάγνωση και μελέτη διαφορετικά ποιητικά κείμενα της μεταπολεμικής ποίησης, συμπεριλαμβανομένων και των ποιητών της δεκαετίας του '70. Τα φύλλα εργασίας, όμως, περιέχουν κοινές δραστηριότητες για όλες τις ομάδες, ώστε όλοι οι μαθητές αφορμώμενοι από

διαφορετικά κείμενα να καταλήξουν, μέσω των κοινών δραστηριοτήτων, στις ίδιες γνώσεις και δεξιότητες.

Συνολικά η β' φάση διαρκεί 4 διδακτικές ώρες, εκ των οποίων οι τρεις πρώτες αναλώνονται στην ανάγνωση των ποιητικών κειμένων, στην ενασχόληση με τις δραστηριότητες και τη συγγραφή του συνεργατικού κειμένου, ενώ την τέταρτη ώρα ή ένα μέρος της τέταρτης ώρας (ανάλογα με τον διαθέσιμο χρόνο) γίνεται η παρουσίαση των ομαδικών εργασιών στην ολομέλεια της τάξης, προκειμένου όλοι να ενημερωθούν για τη δουλειά των υπολοίπων ομάδων, ώστε στη συνέχεια να μπορούν να προβούν σε σχολιασμό και σε συνολική αξιολόγησή τους.

Οι δραστηριότητες, οι οποίες ανατίθενται στους μαθητές είναι τρεις σε αριθμό με υποερωτήματα και απαιτούν τόσο την άσκηση της κριτικής σκέψης και ικανότητας, όσο και τη γνώση βασικών λειτουργιών του ηλεκτρονικού υπολογιστή. Οι ομάδες, αφού αναζητήσουν πληροφορίες από το διαδίκτυο και αξιοποιήσουν τις δικές τους γνώσεις, αναλαμβάνουν να γράψουν τα συνεργατικά τους κείμενα, πλαισιώνοντάς τα από εικόνες ή μουσική σχετική με το περιεχόμενο του ποιήματος. Ο χώρος εργασίας των μαθητών σε όλη τη διάρκεια της β' φάσης είναι το εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου, όπου θα χρησιμοποιηθούν συνολικά έξι Η/Υ.

Τονίζεται ότι σε όλη τη διάρκεια της β' φάσης ο εκπαιδευτικός, στο πλαίσιο της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας, έχει διακριτική παρουσία, αφού ο ρόλος που αναλαμβάνει είναι καθοδηγητικός και συμβουλευτικός, ενθαρρύνοντας τους μαθητές και τις ομάδες στο έργο τους και επιλύοντας απορίες, όταν χρειάζεται.

Αναλυτικά, η διδακτική πορεία της β' φάσης έχει ως ακολούθως:

1^η ώρα: Εργαστήριο πληροφορικής

Κατά τη διάρκεια της 1^{ης} ώρας της β' φάσης, μαθητές και εκπαιδευτικός μεταβαίνουν στην αίθουσα του εργαστηρίου πληροφορικής του σχολείου και τοποθετούνται στον χώρο ανά ομάδες, αφού θα εργαστούν ομαδοσυνεργατικά.

Τα πρώτα λεπτά της ώρας αυτής (ενδεικτικά 2-3) αποτυπώνονται οι εντυπώσεις των μαθητών από τη μέχρι τώρα πορεία του σεναρίου. Στη συνέχεια, αφού τους γνωστοποιηθούν τα κείμενα με τα οποία η κάθε ομάδα θα εργαστεί, τους μοιράζονται τα φύλλα εργασίας.

Πιο συγκεκριμένα, στην πρώτη ομάδα δίδεται το ποίημα του Τάσου Δενέγρη, [«Οι κατάσκοποι»](#), στη δεύτερη το ποιητικό κείμενο της Κικής Δημουλά [«Αωρα και παράωρα»](#), και στην τρίτη [«Το άπιαστο προπό»](#) του Β. Καραβίτη. Στην τέταρτη ομάδα δίδεται το ποίημα του Γιώργου Μαρκόπουλου [«14 Ε.Μ., 49 ετών»](#), στην πέμπτη το ποίημα του Κώστα Μόντη [«Νύχτες»](#) και στην έκτη το ποίημα του Κώστα Στεργιόπουλου [«Ο άγνωστος»](#).

Τα πρώτα λεπτά (ενδεικτικά 10-15) οι ομάδες αναλαμβάνουν να διαβάσουν τα ποιητικά κείμενα που τους δόθηκαν για μελέτη και να κατανοήσουν τα βασικά σημεία του περιεχομένου τους. Στη συνέχεια, ασχολούνται με την πρώτη δραστηριότητα του φύλλου εργασίας και καλούνται να εντοπίσουν τους υπαρξιακούς προβληματισμούς των ποιημάτων που κάθε ομάδα έχει αναλάβει, σχολιάζοντας με συντομία τόσο αυτούς όσο και τη στάση του ποιητή απέναντί τους, η οποία μπορεί να είναι απλός προβληματισμός ή ακόμη και φόβος. Τέλος, αναφέρουν αν ο συγκεκριμένος υπαρξιακός προβληματισμός αποτελεί μέρος της δικής τους συνείδησης σε στιγμές προσωπικής ενδοσκόπησης.

Ακολούθως, αναλαμβάνουν να εντοπίσουν τους εκφραστικούς τρόπους, το απλό ή επεξεργασμένο λεξιλόγιο, τις μορφικές ή όχι δεσμεύσεις, τον διακριτικό συμβολισμό, τον υπερρεαλισμό ή οποιοδήποτε άλλο λογοτεχνικό ρεύμα ακολουθείται από τον ποιητή, προκειμένου να αποδοθεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η αίσθηση της υπαρξιακής αγωνίας του ποιήματος. Στη συνέχεια, καλούνται να εξηγήσουν με συντομία με ποιον ακριβώς τρόπο πιστεύουν πως οι παραπάνω επιλογές αναδεικνύουν το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων με τις συγκεκριμένες επιλογές του ποιητή.

Έτσι, οι μαθητές έχοντας εντοπίσει το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων που τους δόθηκαν προς μελέτη, θα αντιληφθούν, μέσω της παραπάνω δραστηριότητας πως για την ανάδειξη της υπαρξιακής αγωνίας διαδραματίζουν πρωτεύοντα ρόλο τόσο η επιλογή των κατάλληλων εκφραστικών τρόπων, όσο και των κατάλληλων λεκτικών επιλογών ή του λογοτεχνικού ρεύματος.

Οι μαθητές επιλέγουν να γράψουν τις απαντήσεις τους σε ένα λογισμικό παρουσίασης, το οποίο και αποθηκεύουν στους σταθμούς εργασίας τους ή σε κάποιο άλλο προσωπικό φορητό μέσο αποθήκευσης (USB), προκειμένου να το χρησιμοποιήσουν, εμπλουτίζοντάς το, κατά την επόμενη διδακτική ώρα. Επιπλέον, αναρτούν στο ιστολόγιο της τάξης την μέχρι τώρα εργασία τους, για να δεχθούν τα σχόλια των άλλων ομάδων.

2^η ώρα: Εργαστήριο πληροφορικής

Κατά τη διάρκεια αυτής της ώρας οι ομάδες μεταβαίνουν πάλι στον χώρο του εργαστηρίου πληροφορικής. Τα πρώτα 2-3 λεπτά, προκειμένου να επιτευχθεί η σύνδεση με την προηγούμενη ώρα συζητούν σχετικά με τα σχόλια που άφησαν οι συμμαθητές τους στο ιστολόγιο και αφορούν στις ομαδικές εργασίες που ανάρτησαν.

Στη συνέχεια, οι ομάδες ευρισκόμενες η καθεμιά μπροστά από έναν Η/Υ ασχολούνται με τη δεύτερη δραστηριότητα του φύλλου εργασίας. Καλούνται, λοιπόν, να δώσουν έναν διαφορετικό τίτλο στο ποιητικό κείμενο που τους δόθηκε, τέτοιο που, κατά την προσωπική τους γνώμη, αποδίδει εξίσου το υπαρξιακό περιεχόμενό του. Η δραστηριότητα αυτή απαιτεί αφενός αξιοποίηση της δημιουργικής φαντασίας και αφετέρου πλήρη κατανόηση του περιεχομένου του ποιήματος, ώστε ο διαφορετικός τίτλος που θα δοθεί να μην αλλοιώνει, τρόπον τινά, τον υπαρξιακό προβληματισμό που εκφράζεται μέσα από το ποίημα. Επιπλέον, οι μαθητές, εργαζόμενοι σε ομάδες, θα αισθανθούν, έστω και για λίγα λεπτά, ως μικροί ποιητές, δημιουργοί, συγγραφείς και θα μπορέσουν να αντιληφθούν τη δυσκολία εύρεσης ενός

κατάλληλου τίτλου που θα αποτυπώνει το περιεχόμενο του ποιήματος και θα ελκύει το ενδιαφέρον του αναγνώστη.

Στη συνέχεια, τους ζητείται να ανοίξουν το αρχείο λογισμικού παρουσίασης που είχαν δημιουργήσει κατά τη διάρκεια της προηγούμενης διδακτικής ώρας και, δημιουργώντας μία καινούργια διαφάνεια, να γράψουν ή να αντιγράψουν το ποίημα που μελετούν, κάτω από τον καινούργιο, όμως, τίτλο που οι ίδιοι έδωσαν. Η αντιγραφή του ποιήματος μπορεί να γίνει μέσω της επίσημης ιστοσελίδας του [ψηφιακού σχολείου](#), δηλώνοντας, όμως, την πηγή απ' όπου το άντλησαν. Με αυτήν την αφορμή οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν την ύπαρξη επίσημων δικτυακών τόπων του Υπουργείου Παιδείας, ένας από τους οποίους είναι και η ιστοσελίδα του [ψηφιακού σχολείου](#), στην οποία μπορούν να περιηγηθούν με συντομία. Επιπλέον, οι μαθητές κάθε ομάδας καλούνται να προβούν σε έναν σύντομο σχολιασμό του νέου τίτλου του ποιήματος –που οι ίδιοι έδωσαν σε συνάρτηση με το υπαρξιακό περιεχόμενό του– σημειώνοντας κατά πόσο αποδίδει και αναδεικνύει, επίσης, την υπαρξιακή αγωνία. Με αυτόν τον τρόπο, οι μαθητές μπορούν να οδηγηθούν σε μια αυτοκριτική των επιλογών τους.

Το β' μισό της ώρας, οι ομάδες αξιοποιώντας τις δυνατότητες του Η/Υ καλούνται να αναζητήσουν από το διαδίκτυο μια φωτογραφία ή μουσική επένδυση, τέτοια που να αναδεικνύει το υπαρξιακό περιεχόμενο του ποιήματος που η κάθε ομάδα ανέλαβε να μελετήσει. Η φωτογραφία αντιγράφεται στο λογισμικό παρουσίασης που έχουν ήδη δημιουργήσει και συνδέεται με υπερδεσμό με την ιστοσελίδα, από την οποία την άντλησαν. Αν επιλέξουν να αναζητήσουν μουσική επένδυση, αναγράφουν στο λογισμικό παρουσίασης τον τίτλο του τραγουδιού ή της μελωδίας (ανάλογα με τις επιλογές των ομάδων) που επίσης συνδέουν με υπερδεσμό με την αντίστοιχη διαφάνεια, στην οποία έγραψαν τον τίτλο της.

Ο σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι διττός: αφενός η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης μέσω της κριτικής στάσης απέναντι στις πληροφορίες και αφετέρου η προσπάθεια οπτικοποίησης των ιδεών και των υπαρξιακών προβληματισμών που

εκφράζονται στο ποίημα μέσω της εικόνας ή της φωτογραφίας που θα επιλεγεί από τους μαθητές και θα πλαισιώσει το ποίημα. Επιπλέον, η επιλογή της κατάλληλης μουσικής επένδυσης θα οδηγήσει στη δημιουργία των συναισθημάτων εκείνων, που είναι απαραίτητα για την καλύτερη πρόσληψη του ποιήματος και την βιωματική προσέγγιση των ιδεών που κάθε φορά εκφράζονται.

Στο τέλος της ώρας αυτής ζητείται από τις ομάδες των μαθητών να αποθηκεύσουν το λογισμικό παρουσίασης που έχουν δημιουργήσει, μετά και τις τελευταίες προσθήκες που έκαναν και να κάνουν τη σχετική ανάρτηση στο ιστολόγιο της τάξης.

3^η ώρα: εργαστήριο πληροφορικής

Κατά τη διάρκεια της ώρας αυτής οι μαθητές βρίσκονται στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου και εργάζονται ομαδοσυνεργατικά.

Οι ομάδες μαθητών αναλαμβάνουν αυτή τη διδακτική ώρα να επισκεφθούν τους συμφραστικούς πίνακες λέξεων για μείζονες νεοέλληνες ποιητές της Πύλης για την ελληνική γλώσσα ([Ανεμόσκαλα](#)) και συγκεκριμένα τον συμφραστικό πίνακα λέξεων που αφορά στον ποιητή Κώστα Καρυωτάκη. Τοποθετούν στη μηχανή αναζήτησης λέξεις που, κατά τη γνώμη τους, μπορεί να έχουν υπαρξιακή διάσταση, όπως οι λέξεις θάνατος, μοναξιά κλπ. και εντοπίζουν τις ποιητικές συλλογές, αλλά και τα συγκεκριμένα ποιητικά κείμενα που εμφανίζονται. Αξιοποιώντας την κριτική τους σκέψη, επιλέγουν ένα από τα ποιήματα που εμφανίζει η μηχανή αναζήτησης και αντιγράφουν τον τίτλο του και κάποιους αντιπροσωπευτικούς στίχους του σε μία καινούργια διαφάνεια στο λογισμικό παρουσίασης που έχουν ήδη δημιουργήσει από την πρώτη διδακτική ώρα της β' φάσης. Φροντίζουν να αναγράψουν και τη συλλογή, η οποία περιέχει το ποιητικό κείμενο που επέλεξαν, σημειώνοντας και την πηγή από την οποία το άντλησαν. Στη συνέχεια, καλούνται να συγκρίνουν τις ιδέες, τους υπαρξιακούς προβληματισμούς, τις γλωσσικές επιλογές που χρησιμοποιεί ο Καρυωτάκης για να αναδείξει την υπαρξιακή αγωνία του ποιήματός του με τις

αντίστοιχες ιδέες και επιλογές του ποιητή της μεταπολεμικής γενιάς που μελέτησαν και αναλαμβάνουν να γράψουν τα σχόλιά τους που αφορούν στον βαθμό επιρροής του Καρυωτάκη στους μεταπολεμικούς ποιητές, αλλά και τα αποτελέσματα της σύγκρισής τους στο λογισμικό παρουσίασης που είχαν αποθηκεύσει κατά τις προηγούμενες διδακτικές ώρες.

Σκοπός αυτής της δραστηριότητας είναι οι μαθητές να εξοικειωθούν με την αξιοποίηση του συμφραστικού πίνακα λέξεων και να μάθουν να αξιοποιούν την κριτική τους σκέψη και ικανότητα, προκειμένου να εντοπίζουν κείμενα που σχετίζονται θεματικά με τα ποιήματα που τους έχουν ανατεθεί να μελετήσουν. Κυριότερος, όμως, στόχος είναι να γίνει σε όλους τους μαθητές κατανοητό πως η μεταπολεμική γενιά των νεοελλήνων ποιητών που έγραψαν ποίηση με υπαρξιακό περιεχόμενο έχει δεχθεί σημαντικές επιρροές από το ποιητικό έργο του Κώστα Καρυωτάκη.

Στο τέλος αυτής της ώρας, οι ομάδες αναλαμβάνουν να αναρτήσουν τις εργασίες τους στο ιστολόγιο της τάξης, προκειμένου να δεχθούν ανατροφοδότηση από τις υπόλοιπες ομάδες των συμμαθητών τους.

4^η ώρα. Αίθουσα προβολών ή σχολική τάξη

Την τελευταία αυτή ώρα της β' φάσης γίνεται η παρουσίαση των ομαδικών εργασιών στην ολομέλεια της τάξης, προκειμένου αφενός όλοι οι μαθητές να λάβουν γνώση των εργασιών των υπολοίπων ομάδων και αφετέρου να επιτευχθεί η ανασύνθεση. Εδώ πρέπει να τονιστεί πως σε περίπτωση που η σχολική μονάδα δεν διαθέτει αίθουσα προβολών, θα μπορούσε η παρουσίαση να γίνει στη σχολική τάξη. Για την παρουσίαση θα χρειαστεί έναν φορητό Η/Υ και ο βιντεοπροβολέας του σχολείου.

Κάθε ομάδα με τη σειρά των φύλλων εργασίας θα αναλάβει την παρουσίαση στην ολομέλεια. Προκειμένου να προλάβουν και οι έξι ομάδες να παρουσιάσουν τις εργασίες τους σε μία διδακτική ώρα, καλό θα ήταν να έχουν ενημερωθεί οι μαθητές

από το τέλος της προηγούμενης συνάντησης, ώστε κατά την παρουσίασή τους, να επικεντρωθούν στα πιο σημαντικά σημεία της εργασίας τους.

Προτείνεται ο χρόνος που θα έχουν στη διάθεσή τους οι ομάδες για την παρουσίαση να είναι ενδεικτικά πέντε περίπου λεπτά, έτσι ώστε, στο τέλος της διδακτικής ώρας, να υπάρξει διαθέσιμος χρόνος, περίπου 15 λεπτών, για μια σύντομη αξιολόγηση κάθε ομάδας από τις υπόλοιπες με κριτήρια τον βαθμό κατανόησης των κειμένων και την ανταπόκριση των ομάδων στις προτεινόμενες δραστηριότητες, την ορθή χρήση του λόγου, την αξιοποίηση της κριτικής σκέψης και της δημιουργικής φαντασίας, αλλά και την ικανότητα αξιοποίησης του Η/Υ.

Καλό είναι για την καλύτερη οργάνωση της αξιολόγησης των εργασιών, ο εκπαιδευτικός να προτείνει κάθε φορά που μια ομάδα παρουσιάζει την εργασία της, οι υπόλοιποι μαθητές να κρατούν σημειώσεις, ώστε μετά το τέλος της παρουσίασης, να προβούν σε έναν πιο στοχευμένο σχολιασμό της, κάτι που θα μπορούσε καλύτερα να επιτευχθεί αν ο εκπαιδευτικός σημειώνει στον πίνακα πριν την έναρξη των παρουσιάσεων, τα κριτήρια τα οποία θα ληφθούν υπόψη για την αξιολόγηση. Τέτοια κριτήρια είναι όσα σημειώνονται παραπάνω, όπως η ορθή χρήση του λόγου, η σωστή αξιοποίηση των ΤΠΕ κλπ.

Στο τέλος της ώρας, καλούνται μαθητές και εκπαιδευτικός να προβληματιστούν πάνω στα ακόλουθα ενδεικτικά κριτήρια-ερωτήματα που αφορούν στην επίτευξη των στόχων της β' φάσης.

Δηλαδή:

- στην παραγωγή ορθού γραπτού λόγου,
- στην κατανόηση των εκφραστικών τρόπων, των λογοτεχνικών ρευμάτων, των γλωσσικών επιλογών που χρησιμοποιεί ο εκάστοτε μεταπολεμικός ποιητής για να αναδείξει το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων,
- στη συνειδητοποίηση της επίδρασης που άσκησε η ποίηση του Καρυωτάκη στους μεταπολεμικούς υπαρξιακούς ποιητές.

Γ' φάση (2 ώρες)

Σκοπός της γ' φάσης είναι αφενός να επιτευχθεί η ανασύνθεση και αφετέρου να ελεγχθεί ποιες γνώσεις απέκτησαν οι μαθητές κατά τη διάρκεια της α' και β' φάσης, αν δηλαδή κατανόησαν πως σε ορισμένους μεταπολεμικούς λογοτέχνες πηγή έμπνευσης δεν υπήρξαν οι μνήμες της Κατοχής και του εμφυλίου πολέμου, αλλά θέματα υπαρξιακά που είτε σχετίζονταν με αέναα προβλήματα της ανθρώπινης ύπαρξης είτε με προβλήματα που προκύπτουν από τον τρόπο ζωής των ανθρώπων και τα προβλήματα που απορρέουν από αυτόν.

Η μέθοδος διδασκαλίας κατά τη διάρκεια της ώρας αυτής είναι η ομαδοσυνεργατική. Οι μαθητές πηγαίνουν στο εργαστήριο πληροφορικής του σχολείου και χρησιμοποιούν έναν Η/Υ ανά ομάδα.

Ο εκπαιδευτικός μπορεί σε αυτήν τη φάση να προβεί και σε μια επί της ουσίας αξιολόγηση του βαθμού κατανόησης από τους μαθητές του περιεχομένου της ενότητας του διδάχθηκε μέσω του σεναρίου, την ορθή χρήση του λόγου, ενταγμένη σε επικοινωνιακό πλαίσιο (σύνθεση ποιήματος), τη δημιουργική αξιοποίηση των ΤΠΕ κλπ.

Πριν τη λήξη της γ' φάσης, ο εκπαιδευτικός μπορεί να μοιράσει στους μαθητές έναν πίνακα με ερωτήματα-κριτήρια ίδια ή παρόμοια με αυτά που δόθηκαν στη β' φάση, προκειμένου να επιτευχθεί η αυτοαξιολόγηση, αλλά και να κριθεί η κατανόηση και η αποτελεσματικότητα του σεναρίου. Ο πίνακας μπορεί να συμπληρωθεί στην τάξη, πριν τη λήξη της διδακτικής ώρας, ή ελλείψει χρόνου να ζητηθεί να συμπληρωθεί στο σπίτι από τους μαθητές.

Αναλυτικά, η γ' φάση έχει ως ακολούθως:

1^η ώρα. Σχολική τάξη.

Οι μαθητές ευρισκόμενοι στη σχολική τάξη ενημερώνονται από τον εκπαιδευτικό ότι θα εργαστούν ομαδοσυνεργατικά και τοποθετούνται μέσα στον χώρο ανά ομάδες.

Αρχικά, μοιράζεται στις ομάδες φωτοαντίγραφο του ποιήματος της Όλγας Βότση με τίτλο «Οι σκισμένες Λουρίδες», το οποίο διαβάζεται ως παράλληλο κείμενο. Στόχος είναι οι μαθητές να γνωρίσουν μια καθαρά υπαρξιακή ποιήτρια, της οποίας τα ποιήματα γεμάτα μεταφυσικό προβληματισμό εκφράζουν την αγωνία της ανθρώπινης ύπαρξης.

Η Όλγα Βότση, λοιπόν, η οποία ανήκει στην πρώτη μεταπολεμική γενιά της νεοελληνικής λογοτεχνίας, γράφει ποιήματα με υπαρξιακό περιεχόμενο, το οποίο οι μαθητές καλούνται να διακρίνουν και να ερμηνεύσουν μέσα από τη δική τους οπτική γωνία. Ακολουθεί σύντομη συζήτηση στην τάξη, κατά την οποία οι ομάδες καταθέτουν τις απόψεις τους (10-15 περίπου λεπτά). Η ανάγνωση του παραπάνω ποιήματος θα προετοιμάσει το έδαφος, ώστε οι μαθητές να ασχοληθούν με τη δραστηριότητα που θα τους ανατεθεί στη συνέχεια.

Έτσι, μέχρι τη λήξη της διδακτικής ώρας, οι ομάδες καλούνται, ως δραστηριότητα δημιουργικής γραφής, να συνθέσουν ένα δικό τους ποιητικό κείμενο. Τους τονίζεται ότι το ποίημα που θα συνθέσουν πρέπει να έχει υπαρξιακό θέμα, το οποίο θα επιλέξουν, αφού πρώτα συζητήσουν μεταξύ τους και καταλήξουν σε έναν υπαρξιακό προβληματισμό που τους απασχολεί και αγγίζει τουλάχιστον τα περισσότερα από τα μέλη της ομάδας. Ορίζεται η έκταση του ποιήματος, η οποία θα μπορούσε να είναι περίπου δέκα με δεκαπέντε στίχους. Τέλος, επισημαίνεται στους μαθητές ότι χρειάζεται να προσπαθήσουν το περιεχόμενο του ποιήματος που θα γράψουν να είναι σχετικό με τις φωτογραφίες των ζωγραφικών πινάκων που έχουν ήδη αποθηκεύσει κατά τη διάρκεια της α' φάσης.

2^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

Κατά την τελευταία αυτή ώρα του σεναρίου, οι ομάδες των μαθητών πηγαίνουν στην αίθουσα του εργαστηρίου πληροφορικής και χρησιμοποιούν έξι Η/Υ, όσες και οι ομάδες, καθώς θα εργαστούν ομαδοσυνεργατικά.

Ο εκπαιδευτικός αφού έχει ήδη μεριμνήσει ώστε να είναι εγκατεστημένο στους σταθμούς εργασίας των μαθητών το πρόγραμμα Windows Movie Maker, τους ζητά να δημιουργήσουν μία φωτοαφήγηση, δηλαδή ένα σύντομης διάρκειας βίντεο (1-2 λεπτών), το οποίο θα αποτελείται από μια σειρά φωτογραφιών με ή χωρίς κείμενο. Οι φωτογραφίες θα εμφανίζονται με τέτοια σειρά, ώστε να προκύπτει η αφήγηση μιας ιστορίας, η οποία, στην προκειμένη περίπτωση, θα έχει υπαρξιακό περιεχόμενο.

Μέρος του φωτογραφικού υλικού των μαθητών θα αποτελέσουν οι φωτογραφίες των ζωγραφικών πινάκων που έχουν ήδη αποθηκεύσει κατά την περιήγησή τους στις ιστοσελίδες της [Εθνικής Πινακοθήκης](#) και της [πινακοθήκης του Μονάχου](#) κατά την προαναγνωστική φάση. Τους τονίζεται, βέβαια, πως μπορούν να εμπλουτίσουν το αρχείο τους και με άλλες φωτογραφίες που θα αναζητήσουν κατά τη διάρκεια αυτής της ώρας στο διαδίκτυο, οι οποίες θα μπορούν θεματικά να πλαισιώσουν το κείμενο της φωτοαφήγησης τους, που δεν θα είναι άλλο από το ποιητικό κείμενο που συνέθεσαν κατά την προηγούμενη διδακτική ώρα.

Για την ολοκλήρωση της παραπάνω δραστηριότητας απαιτείται αφενός εξοικείωση των μαθητών με το πρόγραμμα Windows Movie Maker και αφετέρου κριτική σκέψη και ικανότητα προκειμένου οι μαθητές να οδηγηθούν στη σωστή επιλογή φωτογραφιών ή στη σύνθεση ενός τέτοιου ποιητικού κειμένου, που να πλαισιώνεται από τις φωτογραφίες που έχουν επιλεγεί ή τέλος στην τοποθέτηση των φωτογραφιών με μια τέτοια σειρά, ώστε μέσα από την φωτοαφήγηση να αναδεικνύεται με τον καλύτερο τρόπο ο υπαρξιακός προβληματισμός που έχουν επιλέξει να προβάλουν.

Στο τέλος της ώρας, αν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος, με τη βοήθεια βιντεοπροβολέα, γίνεται η παρουσίαση των βίντεο που δημιούργησαν οι ομάδες στην ολομέλεια της τάξης και ακούγονται τα πρώτα σχόλια. Εναλλακτικά οι μαθητές αναλαμβάνουν να αναρτήσουν το συνεργατικό τους βίντεο στο ιστολόγιο, ώστε να δεχθούν ανατροφοδότηση από τις άλλες ομάδες.

ΣΤ. ΦΥΛΛΟ/Α ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κοινό φύλλο εργασίας για όλες τις ομάδες.

Κείμενα

(από τα *Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Λυκείου*):

Α' ομάδα: Τάσος Δενέγρης, [«Οι κατάσκοποι»](#), σελ. 102.

Β' ομάδα: Κική Δημουλά, [«Άωρα και παράωρα»](#), σελ. 93.

Γ' ομάδα: Βασίλης Καραβίτης, [«Το άπιαστο προπό»](#), σελ. 104.

Δ' ομάδα: Γιώργος Μαρκόπουλος, [«14 Ε.Μ., 49 ετών»](#), σελ. 138.

Ε' ομάδα: Κώστας Μόντης, [«Νύχτες»](#), σελ. 15.

Στ' ομάδα: Κώστας Στεργιόπουλος, [«Ο άγνωστος»](#), σελ. 66.

Α' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Σχολική τάξη.

Στο φύλλο εργασίας που σας δόθηκε, συμπληρώστε στις κουκίδες (bullets) ποια υπαρξιακά ερωτήματα σας κινούν περισσότερο το ενδιαφέρον ή σας απασχολούν.

2^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

Επισκεφθείτε τους ιστοχώρους της [Εθνικής Πινακοθήκης](#) και της [πινακοθήκης του Μονάχου](#) και αναζητήστε ζωγραφικούς πίνακες που θεωρείτε πως θα μπορούσαν να εκφράζουν έναν υπαρξιακό προβληματισμό. Αποθηκεύστε τις φωτογραφίες των ζωγραφικών πινάκων που εντοπίσατε στον σταθμό εργασίας σας ή σε ένα USB, προκειμένου να τις αξιοποιήσετε σε κάποια επόμενη δραστηριότητα.

Οι υπόλοιπες δραστηριότητες της Α' φάσης είναι προφορικές.

Β΄ φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1α. Αφού εντοπίσετε τον υπαρξιακό προβληματισμό των ποιημάτων που σας δόθηκαν, προβείτε σε έναν σύντομο σχολιασμό του, αναφέροντας, μεταξύ άλλων, αν αυτός αποτελεί μέρος και των δικών σας προβληματισμών σε περιόδους εσωτερικής, προσωπικής ενδοσκόπησης. Σχολιάστε και τη στάση που κρατούν οι ποιητές απέναντι στην υπαρξιακή αγωνία που θα εντοπίσετε. Είναι στάση απλού προβληματισμού, φόβου κλπ.;

1β. Σχολιάστε α. τις λεκτικές επιλογές, την ύπαρξη ή όχι μορφικών δεσμεύσεων στο ποίημα που μελετάτε και β. τους εκφραστικούς τρόπους και το λογοτεχνικό ρεύμα που ακολουθείται από τον μεταπολεμικό ποιητή. Να αναφέρετε αν και κατά πόσο όλα τα παραπάνω συντελούν, ώστε να αποδώσουν καλύτερα την υπαρξιακή αγωνία που εκφράζει το ποίημα. Πώς δηλαδή, θεωρείτε, ότι οι παραπάνω επιλογές, τις οποίες σχολιάσατε, αναδεικνύουν το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων που σας δόθηκαν προς μελέτη;

Γράψτε τις απαντήσεις σας σε ένα λογισμικό παρουσίασης και αναρτήστε το στο ιστολόγιο της τάξης, προκειμένου να δεχθείτε ανατροφοδότηση από τις ομάδες των συμμαθητών σας.

2^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής

1α. Προσπαθήστε, αξιοποιώντας τη φαντασία σας, να δώσετε έναν διαφορετικό τίτλο στο ποίημα που μελετήσατε, προσέχοντας, όμως, αυτός να αποδίδει εξίσου το υπαρξιακό περιεχόμενό του. Στο λογισμικό παρουσίασης που δημιουργήσατε κατά την προηγούμενη διδακτική ώρα δημιουργήστε μία ή δύο ακόμα διαφάνειες, στις

οποίες θα γράψετε ή θα αντιγράψετε από την ιστοσελίδα του [ψηφιακού σχολείου](#) το ποίημα που μελετάτε, τοποθετώντας το κάτω από τον καινούργιο τίτλο που εσείς δώσατε, σχολιάζοντάς τον, ταυτόχρονα, σε συνάρτηση με το υπαρξιακό περιεχόμενο του ποιήματος. Θεωρείτε ότι αποδίδει εξίσου την υπαρξιακή αγωνία που το ποίημα επιθυμεί να εκφράσει;

1β. Αναζητήστε από το διαδίκτυο μουσική επένδυση ή φωτογραφίες τέτοιες που να αναδεικνύουν το υπαρξιακό περιεχόμενο των ποιημάτων που μελετήσατε, τις οποίες θα συνδέσετε με υπερδεσμούς με το ποίημα που αντιγράψατε στο λογισμικό παρουσίασης. Αναρτήστε στο ιστολόγιο της τάξης.

3^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

1α. Μεταβείτε στους [συμφραστικούς πίνακες λέξεων για μείζονες νεοέλληνες ποιητές της πύλης για την ελληνική γλώσσα](#) και συγκεκριμένα στον συμφραστικό πίνακα λέξεων του Κώστα Καρυωτάκη. Τοποθετήστε στη μηχανή αναζήτησης λέξεις που θεωρείτε πως έχουν υπαρξιακό περιεχόμενο. Από τα αποτελέσματα αναζήτησης επιλέξτε ένα ποίημα, τον τίτλο του οποίου, αντιπροσωπευτικούς στίχους, αλλά και την ποιητική συλλογή στην οποία ανήκει θα αντιγράψετε σε μία καινούργια διαφάνεια στο λογισμικό παρουσίασης, το οποίο έχετε ήδη αποθηκεύσει κατά τη διάρκεια προηγούμενης ώρας. Μην ξεχάσετε να δηλώσετε την πηγή από την οποία αντλήσατε τα παραπάνω.

1β. Προβείτε σε σύγκριση των γλωσσικών επιλογών, των ιδεών και των υπαρξιακών προβληματισμών του ποιήματος του Κ. Καρυωτάκη που επιλέξατε και του μεταπολεμικού ποιητή που μελετήσατε. Παρατηρείτε την ύπαρξη κοινών χαρακτηριστικών που επιτρέπουν να αναφέρουμε πως η μεταπολεμική υπαρξιακή ποίηση δέχθηκε τις επιρροές του Κ. Καρυωτάκη; Γράψτε τις απαντήσεις σε μία καινούργια διαφάνεια στο λογισμικό παρουσίασης και αναρτήστε στο ιστολόγιο της τάξης, για να σχολιάσουν τις απαντήσεις σας οι υπόλοιπες ομάδες.

4^η ώρα. Αίθουσα προβολών ή σχολική τάξη.

Παρουσίαση των εργασιών των ομάδων στην ολομέλεια της τάξης.

Γ' φάση: δραστηριότητες

1^η ώρα. Σχολική τάξη

1α. Προφορική δραστηριότητα.

1β. Συνθέστε ένα ποίημα με υπαρξιακό περιεχόμενο, στο θέμα του οποίου θα καταλήξετε, αφού πρώτα συζητήσετε για το υπαρξιακό ερώτημα που απασχοληθεί τα περισσότερα μέλη της ομάδας σας. Το ποίημα θα έχει έκταση τριών ή τεσσάρων στροφών. Καλό είναι, αν είναι δυνατό, το ποιητικό κείμενο που θα συνθέσετε να έχει υπαρξιακό περιεχόμενο σχετικό με τις εικόνες των ζωγραφικών πινάκων που αποθηκεύσατε κατά την α' φάση.

2^η ώρα. Εργαστήριο πληροφορικής.

1. Χρησιμοποιώντας το Windows Movie Maker δημιουργήστε μία φωτοαφήγηση, δηλαδή ένα σύντομο βίντεο, διάρκειας 1-2 λεπτών, στο οποίο θα αξιοποιήσετε το ποίημα που οι ίδιοι συνθέσατε πλαισιωμένο από τις αποθηκευμένες φωτογραφίες των ζωγραφικών πινάκων που εντοπίσατε στις ιστοσελίδες της [Εθνικής Πινακοθήκης](#) και της [πινακοθήκης του Μονάχου](#). Μπορείτε να εντοπίσετε από το διαδίκτυο και άλλες φωτογραφίες, σχετικές με τον υπαρξιακό προβληματισμό που εκφράζει το ποίημα που συνθέσατε, τις οποίες πρέπει να τοποθετήσετε στο βίντεο που θα δημιουργήσετε με τέτοια σειρά, ώστε να διηγούνται μια ιστορία. Παρουσιάστε το βίντεο που δημιουργήσατε στην ολομέλεια της τάξης ή εναλλακτικά αναρτήστε το στο ιστολόγιο.

Ζ. ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΧΕΣ

Εναλλακτικά, κατά την α΄ φάση του σεναρίου και συγκεκριμένα την 1^η ώρα οι μαθητές θα μπορούσαν με τη βοήθεια ενός φορητού Η/Υ και του βιντεοπροβολέα του σχολείου να παρακολουθήσουν ένα βίντεο-ηχητικό απόσπασμα από το μονόπρακτο του Λουίτζι Πιραντέλλο με τίτλο [«Ο άνθρωπος με το λουλούδι στο στόμα»](#) (ερμηνεία Γιώργος Μιχαλόπουλος). Στη συνέχεια θα κληθούν να συζητήσουν για τους υπαρξιακούς προβληματισμούς του αποσπάσματος που άκουσαν, ελέγχοντας, ταυτόχρονα, κατά πόσο αυτοί ταυτίζονται ή διαφοροποιούνται από τους δικούς τους προβληματισμούς.

Ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε να προτρέψει τους μαθητές, κερδίζοντας εκείνους που έχουν ενδιαφέρον για το θέατρο γενικότερα, να διαβάσουν ως κείμενο ολόκληρο το μονόπρακτο του Πιραντέλλο με τίτλο [«Ο άνθρωπος με το λουλούδι στο στόμα»](#).

Η. ΚΡΙΤΙΚΗ

Το παρόν σενάριο διδασκαλίας προτείνει στην τελευταία φάση του τη χρήση του προγράμματος Windows Movie Maker. Αυτό σημαίνει πως ο εκπαιδευτικός καλό είναι, πριν την έναρξη εφαρμογής του σεναρίου στην τάξη, να έχει μεριμνήσει για την εξοικείωση των μαθητών με το εν λόγω πρόγραμμα, αλλά και για την εγκατάστασή του στους σταθμούς εργασίας τους.

Επιπλέον, η διδακτική αυτή πρόταση στηρίζεται όχι μόνο στη μετωπική, αλλά κυρίως στην ομαδοσυνεργατική μέθοδο διδασκαλίας, κάτι που απαιτεί την εξοικείωση των μαθητών με την εργασία σε ομάδες, προκειμένου να ανταποκριθούν στις δραστηριότητες εκείνες που απαιτούν πνεύμα συνεργασίας.

Τέλος, ενδεχομένως οι μαθητές (πόσο μάλλον οι της Γ΄ Λυκείου) να δείξουν ασυνέπεια στην είσοδό τους στο ηλεκτρονικό περιβάλλον του ιστολογίου, επικαλούμενοι τη μη γνώση του ή την έλλειψη ελεύθερου χρόνου. Προς αποφυγή των

παραπάνω, ο εκπαιδευτικός θα μπορούσε σε μία εισαγωγική ώρα πριν την έναρξη εφαρμογής του σεναρίου, αφενός να έχει μεριμνήσει για μια επίδειξη στους μαθητές της διαδικασίας ανάρτησης των εργασιών τους στο ιστολόγιο και της ανατροφοδότησης των συμμαθητών τους και αφετέρου να ενθαρρύνει συχνά τους μαθητές να σχολιάζουν τις εργασίες των άλλων ομάδων.

Θ. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

[Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Γ' Γενικού Λυκείου. Βιβλίο καθηγητή.](#) 2008. Αθήνα: ΟΕΔΒ.

Παντζαρέλας Π. 2012. [Τα βασικά εργαλεία των ΤΠΕ στη διδασκαλία της λογοτεχνίας και οι χρήσεις τους: περιβάλλοντα παραγωγής λόγου, λογισμικό παρουσίασης και διαδίκτυο.](#) Θεσσαλονίκη: Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

Παρασκευόπουλος Ι. 1985. *Εξελεκτική Ψυχολογία. Ψυχολογική θεώρηση της πορείας της ζωής από τη σύλληψη ως την ενηλικίωση: Εφηβική ηλικία*, τ. 4. Αθήνα: χ.ε.ο.